

BESLUT

2020-09-07

Dnr: 20/00509

SAKEN

P1 Dokumentär: Gamer - Mordplanen, 2020-02-02, program om unga i spelvärlden; fråga om mediets genomslagskraft

BESLUT

Programmet frias. Det strider inte mot bestämmelsen om radions särskilda genomslagskraft.

PROGRAMMET

Programmet utgjorde ett avsnitt i en programserie som handlade om unga i spelvärlden. Vid ett tillfälle i programmet fokuserades det på den hårda ton och det språk som förekommer i olika chattforum i spelvärlden. Särskilt en person, A, hördes berätta om sina upplevelser. Även andra personer som spelade läste upp vad som skrivits i olika forum eller delade med sig av vad de själva råkat ut för på nätet. I en sekvens sades bland annat följande.

(Speakerröst 1) – Horunge, fittunge, kuksugarjävlar. (Speakerröst 2) – Alltså är du babbe [ohörbart]. (A) – Ja, hela tiden sedan jag började spela så har alla communities varit väldigt toxic. (Reporter) – Det handlar bland annat om rasism och andra allvarliga kränkningar. (B) – Jag dog i ett spel och min kompis i spelet sa till mig att döda mig själv för att jag tydligen sög i spelet. (C) – En kille kallade mig neger. De sa att jag skulle knulla min mamma. (D) – Folk har sagt gay, ingen älskar dig och hang yourself. (E) – Jag förlorade spelet vilket gjorde att laget också förlorade och då skrev alla fula saker till mig. (F) – Det är vanligt att folk skriver att de ska slå sönder en eller att man borde gå och dö. (G) – De retade oss för vår röst och sa att vi borde ta livet av oss. (H) – En av mina vänner hon har blivit utsatt för väldigt mycket av det här. Så hon tar det väldigt starkt. Folk har sagt till henne 'döda dig själv' och andra saker om henne som hon bara orkar inte så då känner man ju kanske att man ska göra det. Vilket är väldigt stort för att ett spel kan påverka en person så starkt att de känner att de inte ens borde finnas längre. (A) – Jag hatar det. Det är korkat, det är bara ett spel. (Reporter) – Som värst är det ofta när de förlorar, säger [A]. Hur påverkar det dig? (A) – Jag har lärt mig att det bara är så, men förr kändes det mer. Att jag tänkte typ 'bryr sig någon om mig eller vill någon vara kompis med mig eller vill de bara kasta skit på mig'? (Reporter) – Och visst, om man letar efter skit så kommer man hitta skit. Men nu har jag varit med i så många gaming-communities jag bara kan i ungefär ett år. Och att säga att kulturen

ofta är hård är verkligen ingen överdrift. Till exempel när det gäller rasism. [...] I september 2019 skaffar jag ett konto där jag låtsas vara en 13-årig gamer och så går jag med i de Discord-servrar som öppet söker fler medlemmar och som är taggade som att de är till för personer som antingen bor i Sverige eller pratar svenska. Och varning för grova rasistiska kränkningar men det här är exempel på kommentarer från grupperna. 'Hatar fucking neger som dig din lilla horunge' och 'vit makt, negerslakt'. En person som använder terroristen från attacken i Christchurch som profilbild skriver i en annan grupp 'Att våldta en neger är faktiskt skoj'. I 18 av de 28 Discord-servrar jag går med i används n-ordet. Det är bland annat sådant här som [A] menar när han säger att många gaming-communities är 'toxic'.

ANMÄLAN

Anmälaren anför sammanfattningsvis följande.

N-ordet användes två gånger i programmet vilket är olämpligt, även när det sägs i informativt syfte eller citeras och särskilt när det sägs av en vit reporter. Att ordet uttalades gav ingen större förståelse för de aktuella kränkningarna. Istället blev det en ytterligare kränkning för icke-vita personer att höra ordet i radio.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Radio AB (SR) anser att programmet överensstämmer med bestämmelsen om radions särskilda genomslagskraft och anför följande.

För många unga och barn är datorspelande och samspelet mellan spelarna på chatt- och spelplattformar en stor och viktig del av vardagen. Många, framförallt unga, spenderar mycket tid i digitala miljöer som vuxna inte har tillgång till eller insyn i. SR valde att belysa och granska detta i dokumentärserien *Gamer*. Serien skildrade den bristande inblick som vuxenvärlden har, samtidigt som barn och unga hamnar i svåra och ibland direkt farliga situationer i spelvärlden.

Programmet skildrade såväl det positiva med att många "gamers" träffar sina bästa vänner i den digitala världen, som det negativa, de mörka sidorna av spelvärlden. Programmet tog upp konkreta exempel på hur hårt språkbruk och kränkningar är en del av vardagen och att det leder till avtrubning. Det aktuella avsnittet handlade om hur en 12-årig pojke planerade att döda andra elever på sin skola och om hur han skrev om det i en chattgrupp för datorspelare. Ingen av de andra spelarna försökte stoppa honom, utan började i stället att heja på och ge råd.

SR granskade och belyste hur det här kunde ske. För att förstå problematiken krävs att man visar hur isolerad men viktig spelvärlden är för många unga. I det granskade fallet med 12-åringen berättade hans närmaste vän att han inte trodde att mordplanen var på riktigt, att det var ett skämt, på samma sätt som andra kränkande kommentarer online var det. SR:s reporter har under granskningen sett mängder av rasistiska kränkningar såsom hakkors, Hitlerhyllningar och

sexistiska kommentarer i olika spel-communities. SR har också gjort en enkätundersökning med över tusen ungdomar i årskurs sex och sju och intervjuat en del av dem och andra unga. Många vittnar om samma sak. SR anser att det inom ramen för en granskning måste vara möjligt att konkret illustrera för lyssnaren hur den värld ser ut som barn och unga befinner sig i, särskilt eftersom det är en sluten värld som många vuxna saknar tillgång till. SR har, med tanke på genomslagskraften, gjort noggranna avvägningar kring hur språkbruk, rasistiska tillmälen och andra kränkningar återges. Programbolaget gjorde bedömningen att kränkande uttalanden enbart skulle återges i ordagranna citat för att tydliggöra allvaret. Syftet var uteslutande att visa vad unga utsätts för varje dag och hur normaliserande detta är. I sammanhanget där de kränkande uttalandena förekom både varnade och klargjorde SR att det handlar om grova rasistiska yttranden.

SR har ett uppdrag att granska, bevaka och skildra. *P1 Dokumentärs* gransknings av spelvärlden är en del i att uppfylla uppdraget. Programmet hade en kritisk infallsvinkel och tog avstamp i att utbudet som helhet präglas av det demokratiska statsskickets grundidéer och principen om alla människors lika värde. Eftersom granskningen visade att såväl föräldrar som rättsväsendet har dålig koll på vad som sker på spelplattformar menar SR att det är extra viktigt att skildra hur det verkligen ser ut.

Det framgick för lyssnarna vad som är problematiskt vad gäller de åsikter eller de ord som framfördes. De odemokratiska åsikter som återgavs benämndes och/eller synliggjordes i programmet. Detta i sig måste anses utgöra avståndstagande från programbolagets sida. SR anser att ett avståndstagande och/eller ett bemötande måste kunna ske på olika sätt beroende publiceringens på syfte, utgångspunkt och form. I båda fallen ligger avståndstagandet i de historiska kontexterna, kritiska sammanhangen och benämningarna av vad det handlar om.

AKTUELL BESTÄMMELSE

SR ska ta hänsyn till radions särskilda genomslagskraft när det gäller programmens ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen (16 § i sändningstillståndet).

Bestämmelsen tillämpas bland annat när det gäller program eller inslag som kan uppfattas som diskriminerande. Det innebär enligt granskningsnämndens praxis att programföretaget inte får sända program eller inslag som är uppenbart kränkande mot människor med visst kön, viss hudfärg, etnicitet, religion eller sexuell läggning eller mot människor med olika former av funktionsnedsättningar eller sjukdomar.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

I programmet förekom visserligen citat som var kränkande mot personer med viss etnisk tillhörighet. Citaten användes dock just för att illustrera det språkbruk och de kränkningar som förekommer bland unga i spelvärlden. Vidare betonade reportern att det rörde sig om just rasistiska kränkningar. Granskningsnämnden bedömer att SR i utformningen av programmet tagit tillräcklig hänsyn till bestämmelsen om radions särskilda genomslagskraft. Det strider därför inte mot bestämmelsen.

Detta beslut har fattats av Ulrik von Essen, Ulrika Hansson, Clas Barkman, Bo-Erik Gyberg, Gunnar Springfeldt och Kristina Åberg, efter föredragning av Tamara Mivelli.

På granskningsnämndens vägnar

Ulrik von Essen

Tamara Mivelli

Originalhandlingen med namnunderskrifter förvaras hos myndigheten.